

**ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΣΤΟΥΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥΣ**

**Πετρίχος Παναγιώτης,
Κοινωνιολόγος**

Στρατηγέ, κυρίες και κύριοι,

στην εισήγηση αυτή, θα αναφερθώ στο ρόλο και την δράση των ομάδων ψυχοκοινωνικής μέριμνας. Οι παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα που κατατίθενται αντλούνται από την 9μηνη υπηρεσία μου στην XII Μ/Κ Μεραρχία Πεζικού στην Αλεξανδρούπολη, καθώς και την 6μηνη υπηρεσία μου στο ΚΕΕΔ.

Η λειτουργία του θεσμού Ψυχοκοινωνικής Μέριμνας εντάσσεται στο πλαίσιο άσκησης μιας προληπτικής κοινωνικής πολιτικής στο Στρατό Ξηράς που αποβλέπει στον εντοπισμό, τη διερεύνηση και άμβλυνση των γενικών και ειδικών προβλημάτων που απασχολούν τους στρατευμένους κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Ως γενικά προβλήματα μπορούμε να ορίσουμε τα προβλήματα εκείνα που αναφέρονται στους όρους διαβίωσης και στις σχέσεις των στρατιωτών μιας μονάδας, ενώ ως ειδικά προβλήματα ορίζουμε τα προβλήματα εκείνα τα οποία φέρει ο στρατιώτης από την πολιτική του ζωή (π.χ. οικονομικά, ψυχολογικά) και δρουν ανασταλτικά στην προσαρμογή του στο στρατιωτικό περιβάλλον.

Το βασικό εργαλείο για την διερεύνηση των ειδικών προβλημάτων αποτελεί η ατομική συνέντευξη, ενώ για τη διερεύνηση των γενικών προβλημάτων χρήσιμα εργαλεία αποτελούν η ατομική - ομαδική συνέντευξη και η συμμετοχική παρατήρηση.

(διαφάνεια 1)

Η ατομική συνέντευξη λαμβάνει χώρα κατ' ιδίαν και κατά προτίμηση σε ιδιαίτερο χώρο. Στην ατομική συνέντευξη εξετάζονται οι εξής παράμετροι:

- οικογενειακή κατάσταση
- οικονομική κατάσταση
- σχέσεις με το άλλο φύλο
- βαθμός κοινωνικότητας / ποιότητα - ποσότητα διαπροσωπικών σχέσεων
- σχέσεις με τοξικές ουσίες
- πιθανές ενδείξεις ψυχικής νόσου (π.χ. τάση για απομόνωση, υπερβολικό στρες)
- ποιότητα ζωής στη μονάδα.

Οι ατομικές συνεντεύξεις συμβάλουν αποφασιστικά στην ορθή εκτίμηση της προσωπικότητας και των προβλημάτων του στρατιώτη. Διευκολύνουν στη διαπίστωση ιδιόμορφων στάσεων και συμπεριφορών, όπως ο αρνητισμός, η εριστικότητα, η αδιαφορία, η έλλειψη διάθεσης, οι οποίες είναι δυνατόν να υποκρύπτουν ψυχικές παθήσεις. Οδηγούν επίσης, στον εντοπισμό των Ατόμων που Χρρίζουν Ιδιαίτερης Φροντίδας και διερευνούν τις συνθήκες που αποτελούν τους γενεσιουργούς παράγοντες ψυχοκοινωνικών προβλημάτων των οπλιτών.

(διαφάνεια 2)

Η ομαδική συνέντευξη λαμβάνει χώρα σε χώρους ομαδικής συνάντησης των στρατιωτών και αναφέρεται στα εξής ζητήματα:

- ποιότητα ζωής στην μονάδα
- σχέσεις μεταξύ των στρατιωτών
- σχέσεις των στρατιωτών με τους ανωτέρους τους.

Με την τεχνική της συμμετοχικής παρατήρησης οι λειτουργοί του θεσμού προσπαθούν να μελετήσουν τις μονάδες που επισκέπτονται "από τα μέσα", συμμετέχοντας ως μέλη στα κοινωνικά σύνολα όπου παρατηρούν. Η συμμετοχική παρατήρηση δίνει την ευκαιρία της διαπίστωσης της συμπεριφοράς των στρατιωτών στο φυσικό τους περιβάλλον.

Τόσο οι ομαδικές συνεντεύξεις όσο και η συμμετοχική παρατήρηση δίνει τη δυνατότητα εξαγωγής χρήσιμων συμπερασμάτων για την ποιότητα ζωής στη μονάδα και για τη δυναμική των ομάδων και υποομάδων που δημιουργούνται.

Με βάση τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις συνεντεύξεις και την συμμετοχική παρατήρηση, οι ΟΨΜ μπορούν και δρουν συμβουλευτικά προς τις διοικήσεις των μονάδων, αλλά και προς όλη την Ιεραρχία των Σχηματισμών μέσω των Διμηνιαίων αναφορών.

(διαφάνεια 3)

Οι προτάσεις αναφέρονται:

1. Στον εντοπισμό και τον χειρισμό των Ατόμων που Χρρίζουν Ιδιαίτερη Φροντίδα. Η πλειοψηφία των ατόμων αυτών είναι άτομα με οικογενειακά - οικονομικά προβλήματα και άτομα που κάνουν χρήση τοξικών ουσιών. Για τους πρώτους οι ειδικοί επιστήμονες συχνά δίνουν κατάλληλες κατευθύνσεις και βοηθούν τα άτομα να

αναζητήσουν τρόπους επίλυσης των προβλημάτων τους και μετά το πέρας των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων. Οι ομάδες δε δρουν μόνο συμβουλευτικά προς τις διοικήσεις. Με το σωστό χειρισμό, την εγκαθίδρυση μιας συνεχούς επικοινωνίας με τον οπλίτη και τους οικείους του, μπορούν να αποσβεσθούν ποικίλες δυσκολίες και να αποφευχθούν δυσάρεστες καταστάσεις. Για τους δεύτερους η κύρια τακτική μέχρι σήμερα ήταν η παραπομπή τους στους στρατιωτικούς ψυχίατρους για χορήγηση αναβολής ή για μείωση του βαθμού ικανότητας. Αρχίζει όμως να διαγράφεται η προοπτική της συνεργασίας στρατού - θεραπευτικών οργανισμών. Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας υπάρχει η φιλοδοξία να διαμορφωθεί ένα δίκτυο επικοινωνίας, το οποίο θα στέλνει τους εξαρτημένους στρατιώτες στα προγράμματα απεξάρτησης. Εδώ βέβαια ο ρόλος των ομάδων είναι καθοριστικός.

2. Στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στη προαγωγή της ποιότητας ζωής των στρατευμένων. Εδώ, οι ομάδες μέσω της στενής τους επαφής με την ιεραρχία έχουν πετύχει σημαντικά πράγματα. Το σημαντικότερο όλων, αποτελεί η εξάλειψη του φαινομένου "παλιός - νέος", φαινόμενο που είχε γίνει βασανιστικό για τους νεοτοποθετούμενους κάθε φορά στρατιώτες.

Οι προτάσεις αυτές έχουν ως κύριο στόχο την μεγιστοποίηση της λειτουργικότητας της κάθε μονάδας ως σύνολο αλλά και του κάθε οπλίτη ξεχωριστά με τον εντοπισμό και την λείανση των παραγόντων εκείνων που δυσκολεύουν την προσαρμογή και την ένταξη των οπλιτών στο χώρο διαμονής τους. Η επιτυχία του θεσμού απ' αυτό το σημείο και πέρα εξαρτάται σημαντικά από την προσωπική τοποθέτηση των Διοικητών των μονάδων. Ο θεσμός ούτε μπορεί, ούτε δικαιούται να επιβάλλει ρυθμίσεις στη Διοίκηση. Μπορεί μόνο να προτείνει.

Πέρα από τις επισκέψεις σε μονάδες οι ΟΨΜ συνεργάζονται πλέον στενά με άλλους κρατικούς ή τοπικούς φορείς με σκοπό την επίλυση βασικών προβλημάτων των στρατευμένων αλλά και την προαγωγή των σχέσεων στρατού και ευρύτερης κοινωνίας.

(διαφάνεια 4)

Συγκεκριμένα, στη XII Μ/Κ Μ/Π στην Αλεξανδρούπολη υπήρξε στενή συνεργασία της ομάδας με το παράρτημα του ΟΚΑΝΑ ("Ελπίδα"). Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας οργανώθηκαν:

- καμπάνια (ταυτόχρονη διάλεξη - προβολή βίντεο) κατά των ναρκωτικών που πραγματοποιήθηκε στις 26 Ιανουαρίου 2001 από κατάλληλους ομιλητές σε όλα τα στρατόπεδα της Μεραρχίας,
- πρόγραμμα εκπαίδευσης αριθμού οπλιτών και υπαξιωματικών της Μεραρχίας, ώστε να λειτουργήσουν ως φορείς πρόληψης κατά των ναρκωτικών.

Παρ' όλες τις αυξημένες υποχρεώσεις της ομάδας και της συχνής εναλλαγής των ατόμων που την απαρτίζουν, οι συνεργασίες αυτές αρχίζουν να αποκτούν μια μόνιμη μορφή.

Η εμπειρία δείχνει, ότι οι ομάδες στους σχηματισμούς έχουν χαράξει πλέον ένα σταθερό δρόμο και κερδίζουν όλο και περισσότερο την εμπιστοσύνη και την εκτίμηση των συναδέλφων τους και των ανωτέρων τους. Το πρόβλημα εντοπίζεται στα ΚΕΝ: εκεί, 1 ή 2 συνάδελφοι είναι σε κάθε ΕΣΣΟ υποχρεωμένοι να προβούν σε ένα πρώτο εντοπισμό περιπτώσεων ΑΧΙΦ και επιπλέον να υλοποιήσουν τη διαδικασία επιλογής των Δοκίμων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ελλιπή ή στρεβλή ενημέρωση των νεοσυλλέκτων για το θεσμό και τη μη επισήμανση αρκετών περιπτώσεων ΑΧΙΦ.

Κλείνοντας, πιστεύω, ότι ο Θεσμός πλέον πατάει σε γερά θεμέλια και ότι είναι πλέον ανοικτός ο δρόμος για την επέκτασή του και σε άλλους τομείς της στρατιωτικής ζωής.